

Informatiebrief aan de Raad

Zaaknummer: Z/20/041206
Documentnummer: 194707
Datum: woensdag 24 juni 2020
Onderwerp: Financiële en maatschappelijke impact corona
Bijlagen: *Financiële impact (1), Maatschappelijke impact (2)*

Geachte Raad,

Ruim drie maanden geleden deed het coronavirus zijn intrede in Nederland. De eerste weken stonden in het teken van crisisorganisatie. Via eerdere informatiebrieven bent u op de hoogte gehouden van de maatregelen die genomen zijn om grip te houden op de ontwikkelingen en om de inwoners en ondernemers van ons dorp door de eerste moeilijke tijd heen te helpen.

Inmiddels is het punt bereikt dat er ook verder gekeken kan worden naar de impact van de crisis op (middel)lange termijn. In deze brief wordt u meegenomen in de inschattingen die door diverse expertisegroepen zijn gedaan op landelijk niveau. Vervolgens wordt in de bijlage vooruitgekeken naar toekomstige ontwikkelingen en mogelijke gevolgen voor de gemeente, zowel gebaseerd op extrapolaties van de landelijke informatie als op lokale professionele inschattingen. Dit gebeurt in twee delen: een financieel en een maatschappelijk. Het financiële deel kunt u gebruiken richting de Kadernota en bevat de toegezegde scenario's.

Context

Voordat wordt ingegaan op de inschattingen voor de (middel)lange termijn, dient eerst een aantal factoren geschetst te worden die duidelijk maken wat de context is waarin de uitspraken worden gedaan. Allereerst dient gezegd te worden dat de aard van de crisis ongekend is. De beschikbaarheid van kennis en data zijn beperkt en is veelal kwalitatief. Kwantitatieve gegevens ontbreken nog. Hierdoor is het onmogelijk en onverstandig om harde, definitieve uitspraken te doen over het toekomstbeeld. Het is belangrijk te beseffen dat we op basis van de beschikbare informatie slechts tot een beperkte onderbouwing van een inschatting kunnen komen. Dit wijkt niet

af veel van situatie tijdens de crisis tot nu toe: door het ontbreken van toekomstbeelden en eerdere ervaringen is vooral gestuurd op basis van op dat moment beschikbare informatie en professionele inschattingen.

Inschattingen expertisegroepen op landelijk niveau

Door verschillende expertisegroepen worden inschattingen gemaakt over de gevolgen van de coronacrisis op de samenleving. Wij willen u meenemen in de voor ons meest relevante en ingrijpende inschattingen van het Centraal Planbureau (CPB), het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP), de Werkgroep Sociale Impact van de Coronacrisis, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), de Coronamonitor Zuid-Holland en het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV).

Economische impact (duur, recessie, werkloosheid, herstel, aandachtspunten)

Het CPB heeft op 26 maart 2020 vier scenario's geschetst over de mogelijke economische impact van het coronavirus in 2020 en 2021. Deze staan opgenomen in Tabel 1. Ongeacht welk scenario het dichtste bij de werkelijke uitkomst zal zitten, is er een aantal hoofdconclusies dat het CPB trekt op basis van de mogelijke uitkomsten:

- De onzekerheden over de pandemie zijn groot, dit geldt ook voor de gevolgen;
- De economie wordt hard geraakt en een recessie is onvermijdelijk;
- Het ingezette beleid beperkt een deel van de economische schade;
- De staatsschuld loopt op, maar blijft wel te dragen.

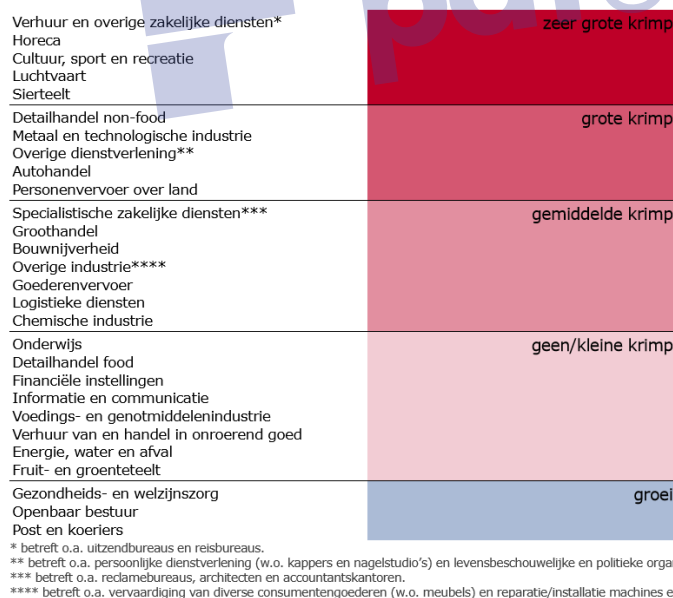
	Scenario 1	Scenario 2	Scenario 3	Scenario 4
Uitgangspunten	Contactmaatregelen duren 3 maanden / Eerste herstel al in 2020 / Productiecapaciteit behouden mede door steunpakket overheid	Contactmaatregelen duren 6 maanden / Industrie zwaarder getroffen / Wereldhandel zakt weg	Contactmaatregelen duren 6 maanden / Problemen in de wereldeconomie en het financiële stelsel leiden tot langere en diepere recessie	Contactmaatregelen duren 12 maanden / Recessie houdt anderhalf jaar aan, mede door problemen in de financiële sector en in het buitenland
Economische groei	2020: -1,2% 2021: 3,5% Recessie in eerste helft 2020, gevolgd door sterk herstel	2020: -5,0% 2021: 3,8% Recessie in 2020, gevolgd door herstel in 2021	2020: -7,7% 2021: 2,0% Recessie duurt vier kwartalen, traag herstel in 2021	2020: -7,3% 2021: -2,7% Recessie duurt zes kwartalen, herstel blijft in 2021 uit
Werkloosheid in 2021	4,5% Mede door steunpakket blijft aantal ontslagen beperkt	5,3% Tijdelijke contracten minder verlengd, starters vinden moeilijk een baan	8,4% Bedrijven zijn niet langer in staat al hun personeel in dienst te houden	9,4% Werkloosheid loopt door lange en diepe recessie hard op
Staatsschuld (2019: 48,8% bbp)	2020: 49,9% 2021: 48,4%	2020: 55,4% 2021: 56,1%	2020: 60,4% 2021: 65,5%	2020: 61,7% 2021: 73,6%

	Door snel herstel is toename van overheidsschuld gering	Schuld verslechtert door langere steun en diepere recessie	Diepere recessie stuwt schuld op; overheid moet bedrijven redden	Diepere en lange recessie stuwt schuld op; meer bedrijven moeten worden gered
--	---	--	--	---

Tabel 1: Scenario's CPB over economische impact coronavirus (26 maart 2020)

In de financiële impactanalyse van Wassenaar (Bijlage 1) wordt stilgestaan bij deze scenario's en worden de scenario's gerelateerd aan de Wassenaarse context.

Uit onderzoek van het CBS blijkt dat er sprake is van de grootste daling van het consumentenvertrouwen ooit. Nederlanders zijn nog nooit zo negatief geweest over de economie in de komende 12 maanden. Ongeveer 2,4 miljoen Nederlanders werken in sectoren waar grote krimp wordt verwacht. De Zuid-Hollandse economie krimpt naar verwachting minder sterk dan de Nederlandse economie als geheel. Een relatieve oververtegenwoordiging van de sectoren *zorg* en *overheid* in Zuid-Holland is hiervoor een belangrijke verklaring. Toch is ten opzichte van de eerste 11 weken van 2020 het gemiddeld aantal vacatures in week 15 t/m 17 met 22% afgenomen. Ook is in Zuid-Holland het aantal faillissementen in de eerste vier maanden van 2020 11% hoger dan een jaar eerder en is het aantal lopende WW-uitkeringen 16,5% hoger dan een jaar eerder. Het aantal nieuwe WW-uitkeringen is met 60,1% gestegen ten opzichte van een jaar eerder. Figuur 1 bevat de verwachte impact op sectorale werkgelegenheid in 2020 van het UWV. Het lijkt erop dat de crisis bij lang aanhouden een remmend effect zal hebben op woningmarkt en bouwproductie. De vorige crisis leert dat dat ingrijpende gevolgen kan hebben voor de economie(SER).

Figuur 1: verwachte impact op sectorale werkgelegenheid in 2020 (UWV, 7 mei 2020)

De VNG heeft een aantal uitspraken gedaan over de verwachte gevolgen voor gemeenten. Veel gemeenten zaten qua financiën al in een moeilijke situatie, vele kampten met structurele tekorten. Door de coronacrisis bestaat er een groot risico op verdere verslechtering van de financiële conditie van gemeenten. 77% van de gemeenten verwacht zich genooddaakt te zien tot (verdere) bezuinigingen bij onvoldoende compensatie vanuit het Rijk. Hier voorziet de VNG problemen,

aangezien verwacht wordt dat het volgende kabinet de overheidsschuld zal willen stabiliseren. De VNG ziet weinig ruimte voor belastingverhoging, waardoor er dus vooral aan de uitgavenkant ingrepen gedaan zullen worden.

Maatschappelijke impact

Naast de verwachte grote economische gevolgen, wordt ook een sterke maatschappelijke impact van corona verwacht. Het SCP licht de volgende inschattingen uit:

- Toenemende kansenongelijkheid over de hele linie van onderwijs
- Meer mentale problemen (eenzaamheid, stress, frustratie) en dalende kwaliteit van leven
- Aantasting vrijetijdsbesteding (minder sociale cohesie, zingeving, identiteit)
- Zzp'ers worden hard geraakt, met name die met een gemiddeld inkomen. Armoede neemt toe
- Werknemers met een flexibel contract zijn het meest kwetsbaar, ook in andere domeinen
- Toenemende druk op mantelzorgers

De Werkgroep Sociale Impact van de VNG verwacht dat de crisis een grote groep nieuwe kwetsbaren met financiële problemen creëert. Financiële problemen staan vaak aan de basis van andere problematiek zoals stress, eenzaamheid, schulden, etc. Volgens de Werkgroep Sociale Impact kan er gesproken worden van drie groepen die op verschillende manieren kwetsbaar zijn:

1. Mensen die voor de crisis al in armoede leefden en/of schulden hadden → wegvallen ondersteuning, escalatie problematiek;
2. Mensen die door de coronacrisis financieel in zwaar weer zijn gekomen → Zzp'ers, flexwerkers, jongeren, mensen met kwetsbare positie op de arbeidsmarkt. Bij traag economisch herstel kans op blijvende werkloosheid;
3. Mensen die nog geen problemen hebben of denken te hebben → hulpvraag wordt uitgesteld, kan tot erger leiden.

Samenvattend

Bovenstaande informatie kan in de volgende punten worden samengevat:

- Gezien er nog weinig kwantitatieve gegevens zijn, is het lastig om een gegronde onderbouwing te geven voor verwachte maatschappelijke impact.
- Een forse economische crisis lijkt onvermijdelijk. Wel wordt de Zuid-Hollandse economie iets minder getroffen dan Nederlandse economie.
- Zelfs bij een snelle afbouw van de maatregelen zullen de gevolgen van de crisis de komende jaren door blijven werken.
- De meest kwetsbaren in de samenleving worden het hardst getroffen en er ontstaan nieuwe groepen kwetsbaren. De tweedeling verscherpt.

Tot slot

De geschetste beelden in deze brief stemmen zeker niet gerust. Toch zijn er ook enkele lichtpunten te noemen. We hebben gezien dat inwoners allerlei initiatieven bedachten om anderen te helpen. Er is sprake van een grote mate van solidariteit en creativiteit. Ook geeft deze crisis een

mogelijkheid om na te denken over aanpassingen die doorgevoerd kunnen worden waar voor de crisis nog geen ruimte voor was. Een voorbeeld hiervan is vaker thuiswerken, waardoor het aantal en de duur van files daalt en de CO2-uitstoot vermindert.

Om de negatieve gevolgen van de coronacrisis zoveel mogelijk te beperken is het van belang dat we ons blijven houden aan de voorzorgsmaatregelen, zoals het houden van anderhalve meter afstand, het regelmatig handen wassen en het dragen van een mondkapje in het OV. Alleen samen krijgen we corona onder controle.

Met vriendelijke groet,
het college van burgemeester en wethouders,

drs. H.I.P. Oppatja,
gemeentesecretaris

drs. L.A. de Lange,
burgemeester

Deze brief is digitaal vastgesteld. Hierdoor staat er geen fysieke handtekening in de brief.

Bijlagen

1. Financiële impact
2. Maatschappelijke impact

Bijlage 1: financiële impact

In deze bijlage geven wij op hoofdlijnen een analyse van de impact van de coronacrisis op de begroting van de gemeente Wassenaar. Dit doen wij aan de hand van een aantal scenario's zoals de gemeenteraad heeft gevraagd te doen.

Op 13 mei 2020 heeft de gemeenteraad een eerste informatiebrief ontvangen over de financiële gevolgen van de coronacrisis voor de begroting van Wassenaar. Net als op dat moment zijn er nog steeds onzekerheden over de impact.

Een aantal ontwikkelingen zijn positief:

- Het aantal besmettingen, ziekenhuisopnames en overlijdensgevallen als gevolg van het COVID 19 virus laat in Nederland al geruime tijd een dalende trend zien.
- Sinds 2 juni zijn restaurants, cafés, theaters, musea en bioscopen (onder voorwaarden) weer open voor publiek
- Steeds meer landen in Europa openen hun grenzen, zodat een vakantie deze zomer in deze landen misschien ook weer tot de mogelijkheden hoort.

Compensatie rijk

Het rijk heeft aangekondigd dat het uitgebreide pakket aan steunmaatregelen (TOZO, NOW en TOGS) is verlengd tot 31 augustus 2020 (TOZO tot 31 september 2020) en in de meicirculaire 2020 heeft het rijk aangekondigd provincies, gemeenten en waterschappen in 2020 te compenseren voor de kosten van de coronacrisis. Het rijk stelt in 2020 voor de periode 1 maart tm 1 juni € 566 miljoen beschikbaar ter compensatie van o.a.:

- Gederfde inkomsten toerismebelasting (€ 100mln) en parkeren (€ 125 mln) .
- Meerkosten jeugd en wmo (€ 144 mln).
- Noodopvang kinderen van ouders met cruciale beroepen en kwetsbare kinderen (€ 23 mln).
- Gederfde inkomsten Sociale Werkbedrijven (€ 90 mln)
- Kosten in stand houden lokale en regionale culturele infrastructuur, zoals o.a. bibliotheken, muziekscholen, musea, stadsschouwburgen en filmhuizen (60 mln)

Welk bedrag welke gemeente krijgt is op dit moment onbekend. Hierover worden de gemeenten in de septembercirculaire van het gemeentefonds geïnformeerd.

Compensatie die al eerder door het rijk is aangekondigd, betreft onder meer de vergoeding van de uitvoeringskosten van de TOZO regeling, € 2 miljard tot 1 juni en compensatie kwijtschelden huur

sportverenigingen € 90 miljoen (deze wordt op dit moment uitgewerkt en besluitvorming over kwijtschelding in BW wordt voorbereid).

Economische krimp

Ondanks de positieve ontwikkelingen en een eerste beeld van compensatie door het rijk is de verwachting dat de Nederlandse economie hard geraakt worden door de crisis. Het CPB verwacht volgens een viertal scenario's in 2020 een krimp van de Nederlandse economie van tussen de 1,2% en 7,3% (ondanks de steunmaatregelen van het rijk) en ook het werkloosheidspercentage zal naar verwachting fors stijgen. Ook De Nederlandsche Bank voorziet een krimp van 6,4% in 2020 gevolgd door een groei van de economie in 2021 met 2,9%.

Scenario's CPB

In deze bijlage geven wij een inschatting van het financiële effect van de coronacrisis op de begroting van Wassenaar in 2020 en 2021. Dit doen wij aan de hand van scenario twee en vier van de vier scenario's die het CPB eind maart 2020 heeft geschetst, zie voor een uitgebreidere beschrijving de raadsinformatiebrief. Wij kiezen in deze bijlage voor scenario twee en vier, het eerste scenario is achterhaald door de werkelijkheid. De keuze voor twee en drie is arbitrair. Wij hebben gekozen voor twee omdat dit scenario meer afwijkt van scenario vier dan scenario drie.

Uitgangspunten

In de tabel aan het einde van deze bijlage geven wij een inschatting van het financiële effect in 2020 en 2021 voor onderwerpen waar de coronacrisis naar verwachting de grootste impact zal hebben voor beide scenario's. Bij het opstellen van de tabel is uitgegaan van een aantal uitgangspunten.

- De huidige door de gemeenteraad vastgestelde begroting 2020 en het bestaande beleid zijn als uitgangspunt genomen. Er worden geen voorstellen voor een beleidsmatige koerswijziging gedaan.
- De analyse richt zich op korte termijn effecten 2020 en 2021. Verder kijken heeft geen zin, omdat niet duidelijk is hoelang de crisis gaat duren.
- De analyse richt zich op de effecten met de naar verwachting grootste impact. Van deze impact is een inschatting gemaakt.
- De in de tabel ingeschatte impact is exclusief compensatie door het rijk. Dit omdat de hoogte van de compensatie voor 1 maart tot 1 juni per gemeente pas bij de septembercirculaire bekend wordt gemaakt. In de tabel wordt wel aangegeven wanneer compensatie van toepassing is.

- De analyse kan niet worden gelezen als een definitieve financiële inschatting van de effecten van de coronacrisis, maar als een moment opname met een sterk beschrijvend karakter.

Financiële impact

De financiële impact van de coronacrisis op de begroting van de gemeente Wassenaar (hogere kosten en lager dan begrote inkomsten) is in beide scenario's als volgt (zie te tabel)

- In scenario twee van het CPB (een krimp van de economie in 2020 en een groei in 2021) is de financiële impact van de coronacrisis in 2020 ruim € 800.000, in 2021 ruim € 400.000 (zie onderaan de tabel op p. 2).
- In het meer sombere scenario vier is de financiële impact van de coronacrisis op de gemeentebegroting groter dan in het tweede scenario. In dit scenario is de impact in 2020 ruim € 1,6 miljoen en in 2021 ruim € 1,8 miljoen.

Benadrukt wordt dat de forse financiële impact in beide scenario's exclusief compensatie door het rijk voor de periode 1 maart – 1 juni 2020 is. De uiteindelijke impact 2020 zal dan waarschijnlijk ook lager uitvallen, meer duidelijkheid hierover zal ontstaan bij de publicatie van de septembercirculaire. Ook wordt nogmaals benadrukt dat er sprake blijft van onzekerheid en dat de inschatting van de financiële impact per definitie moeilijk te geven is, met name voor 2021. In de komende planning- en control producten zullen wij u informeren als op dat moment meer duidelijk is over de financiële impact van de coronacrisis.

Relatie tot weerstandsvermogen

De gemeente Wassenaar heeft, dankzij het in de afgelopen jaren gevoerde prudente financiële beleid, voldoende weerstandsvermogen opgebouwd om de, ook na (gedeeltelijke?) compensatie door het rijk, forse financiële impact van beide scenario's in 2020 en 2021 binnen dit weerstandsvermogen op te kunnen vangen. Dit weerstandsvermogen bedraagt volgens de jaarrekening 2019 ruim €45 miljoen.

Impactanalyse coronacrisis gemeente Wassenaar							
Programma	Onderwerp	Toelichting effect	2020		2021		compensatie 2020
			scenario 2	scenario 4	scenario 2	scenario 4	
0	Inkomsten burgerzaken	Inkomsten huwelijksleges zijn gedaald. In scenario 1 vindt in 2020 nog een inhaalslag plaats, in scenario 2 niet.	-10	-20	0	-20	Nee
0	Inkomsten belastingen (OZB, afvalstoffenheffing, precario, reclamebelasting, rioolheffing)	Op basis van recente informatie van de BSGR 31 mei is er op dit moment geen sprake van een toename van het aantal kwijtscheldingsverzoeken, noch van het aantal oninbaar verklaringen. Mogelijk is dit het positieve effect van de rijksmaatregelen. In scenario 1 gaan wij uit dat alle begrote inkomsten worden gerealiseerd. In scenario 2 gaan wij ervan uit dat in 2020 0,5% van het totaal begrote bedrag aan inkomsten oninbaar is, in 2021 1%. Dit alles is natuurlijk weer afhankelijk van eventuele rijksmaatregelen. 2020 is inclusief niet innen precariobelasting en uitstallingsgelden	-40	-140	0	-200	Ja
0	Extra inhuur WODV	In Wassenaar worden extra BOA's ingezet voor handhaving in de openbare ruimte. Hiervoor vindt inhuur plaats. Verder worden in de zomer 2020 strandcoaches ingezet. Ook ten behoeve van de crisisorganisatie WODV wordt ingehuurd.	-70	-100	0	-60	Nee
0	GR Veiligheidsregio Haaglanden	Wassenaar is deelnemer vna de GR Veiligheidsregio Haaglanden. De jaarlijkse bijdrage is ong.€ 2 mln. De GR VRH verzorgt voor de deelnemende gemeenten de dagelijkse brandweerzorg, geneeskundige hulpverlening en de 112-meldkamer van de brandweer en ambulance. Aals gevolg van de coronacrisis verwachten wij in de verschillende scenario's een hogere bijdrage aan deze GR.	-100	-200	0	-200	Nee
1	Toerismebelasting	Door de coronacrisis overnachten er minder toeristen in Wassenaar waardoor de inkomsten toerismebelasting achterblijft bij de begroting. In scenario 2 2021 wordt er vanuitgegaan dat toerisme in de zomer weer op gang komt.	-300	-800	0	-500	Ja
3	Sport	Het rijk heeft 90 miljoen ter beschikking gesteld ter compensatie van gemeenten voor het kwijtschelden van huur sportverenigingen tussen 1 maart en 1 juni 2020. De regeling wordt voor de zomer gepubliceerd. Een BW besluit over kwijtschelden huur is in voorbereiding. In de begroting is € 160.000 aan huuropbrengen geraamd (voor een heel jaar) . Mogelijk moet ook nog een aanvullende bijdrage worden gedaan aan het Zwembad in Wassenaar ivm verminderde omzet.	pm	pm	pm	pm	Ja
5	Bijstand	Op dit moment zien wij geen nog geen stijging van het aantal bijstandsgerechtigden in Wassenaar. In de scenario's 1 gaan wij voor 2020 en 2021 uit van een stijging van het aantal bijstandsgerechtigden van 5%, in scenario 2 van 5 % (2020 x 0,5) resp eigen risico. Het eigen risico is momenteel op 570.000. Of er een effect optreedt, en hoe hoog dat effect is is sterk afhankelijk eventuele continuering rijksmaatregelen na 1 oktober	-125	-125	-250	-570	Nee
6	Schuldhelpverlening	In scenario vier gaan wij in 2021 uit van een verdubbeling van het aantal schuldhelpverleningstrajecten (in 2020 wordt door de NOW en TOZO de instroom beperkt).	0	0	-75	-75	Nee
6			0	0	-75	-75	

Programma	Onderwerp	Toelichting effect	2020		2021		compensatie 2020
			scenario 2	scenario 4	scenario 2	scenario 4	
	WMO en Jeugdhulp	Het Rijk en VNG hebben afspraken gemaakt om de zorgsector overeind te houden door middel van het financieren van de reguliere omzet, ook al wordt er minder of andere zorg ingezet. Ook is afgesproken dat evt meerkosten als gevolg van het naleven van de RIVM richtlijnen door gemeenten worden betaald. Op dit moment is niet duidelijk wat de financiële impact is.					Ja
6	Uitvoering TOZO	De gemeente Wassenaar heeft € 4,5 miljoen als voorschot ontvangen van het rijk voor het uitvoeren van de Tijdelijke Overbruggingsregeling Zelfstandige Ondernemers. Er bestaat een risico indien tekorten ontstaan in de uitvoering en/of het niet vergoeden van voorgesloten bedragen van het rijk. De hoogte van dit risico is PM.	pm	pm	pm	pm	nvt
6	Sociaal Werkbedrijf	De gemeente Wassenaar heeft beschut werk ingekocht bij de Mare Groep. De GR KDB (waaraan Wassenaar aan deelneemt) is voor 100% eigenaar van de Mare Groep. Exploitatietekorten van de Mare groep worden betaald door de GR. De coronacrisis zou ertoe kunnen leiden dat de GR een hoger bedrag in rekening brengt bij de deelnemende gemeenten.					Ja
	Kosten GGD	Als gevolg van de kosten voor het testen op het coronavirus en gemiste inkomsten voor reizigersvaccinaties zal de bijdrage van Wassenaar aan de GR hoger worden dan begroot. De raming is exclusief eventuele compensatie door het rijk.	-45	-90	0	-90	Ja
7	Afvalinzameling	Doordat de afgelopen maanden inwoners veel thuis zijn gebleven en thuis aan het werk zijn is het afvalaanbod sterk gestegen. IN het eerste scenario zorgt dit alleen in 2020 voor extra kosten, in het tweede gaan we ervan uit dat ook in 2021 veelal thuis wordt gewerkt waardoor het afvalaanbod hoog blijft.	-90	-90	-90	-90	Nee
7	Inkomsten WABO	Er kunnen minder bouwplannen worden ingediend waardoor de inkomsten bouwleges lager zijn dan begroot. Daarnaast kan de uitvoering van vergunde grote bouwplannen vertraagd of ingetrokken worden. Op dit moment zien wij echter een dergelijk effect nog niet. In de begroting 2020 en 2021 is ong. 1,2 miljoen aan inkomsten begroot. De egaliseringsreserve bedraagt 700.000. Voorsnog wordt er vanuit gegaan dat deze voldoende hoog is om eventueel dalende inkomsten op te vangen.	-45	-45	0	-45	Nee
8			0	0	0	0	
		Totale impact	-785	-1570	-415	-1850	

Tabel financiële impact 2020 en 2021 volgens scenario 2 en 4 CPB. Bedragen x € 1000.

Bijlage 2: maatschappelijke impact

De maatschappelijke en sociale impact van de coronacrisis voelen we dagelijks. In deze bijlage worden professionele inschattingen geschetst van de toekomstige ontwikkelingen. Deze zijn door de grote mate van onzekerheid nauwelijks te kwantificeren. In deze bijlagen worden de thema's behandeld waarvan verwacht wordt dat ze de grootste impact op de gemeente gaan hebben.

Economie

Er wordt een krimp van de economie verwacht. De inschatting is dat de krimp in Wassenaar mogelijk minder groot zal zijn dan in de rest van Nederland. Sectoren die in de Regio Zuid-Holland Centraal veel voorkomen, zoals overheid en zorg en welzijn verwachten namelijk een groei en de krimp in de sectoren onderwijs en ICT, ook veel aanwezig in de regio, lijkt beperkt.

Voor de sectoren horeca, cultuur, detailhandel non-food en sport en recreatie wordt (zeer) grote krimp verwacht. Dit zijn ook de sectoren die belangrijk zijn om Wassenaar een aantrekkelijk dorp te houden met veel bezoekers. Het beeld is dat het herstel van de omzet sinds de versoepelingen van 1 juni jl. achterblijft. Daarom wordt het intensief contact met de individuele ondernemers voortgezet, zoals vanaf het begin van de crisis. Tijdelijke maatregelen, zoals aanpassingen in de openbare ruimte en verruiming van bijvoorbeeld openings-, laad-, en lostijden, blijven voorlopig nog gehandhaafd, in overleg met de ondernemers en omwonenden. Er worden strandcoaches ingezet om te zorgen dat het bezoeken van de Wassenaarse Slag veilig kan zodat het strand niet gesloten hoeft te worden. De intensivering van de Wassenaar-Voorschoten marketing blijft gehandhaafd om de vermindering van het aantal bezoekers te dempen.

In september staat de ondernemers- en bewonersenquête gepland voor Waarstaatjegemeente.nl. Die richtte zich oorspronkelijk op dienstverlening van de gemeente in het algemeen. Dit jaar zullen extra vragen opgenomen worden over corona en de gevolgen, om een zo breed mogelijk beeld te krijgen.

Participatie

Het grootste inkomensverlies wordt verwacht bij mensen met een tijdelijk contract, die praktisch

opgeleid of laagbetaald zijn. Deze groep komt in Wassenaar minder voor dan in de rest van Nederland, mogelijk zorgt dit voor een beperkte impact. Het beroep op het budget bijzondere bijstand en minimabeleid is tot op heden nog niet gestegen. Er zijn wel 550 aanvragen voor de Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (TOZO) gedaan, mogelijk komen hier nog meer bijstandsgerechtigden uit voort. Ook bij een ontslaggolf in de toekomst is er een stijging te verwachten. De jeugdwerkloosheid loopt op dit moment langzaam op, ongeveer een aanvraag per week. De druk op lokale acute hulpinstanties zoals Voedselbank Wassenaar en stichting Leergeld is toegenomen.

De aanvragen voor schuldhulpverlening zijn nog niet gestegen. De vereniging voor schuldhulpverlening en sociaal bankieren (NVVK) voorziet vanwege de coronacrisis op termijn wel een stijging. De verwachting is dat deze mensen nog wachten met hun hulpvraag. Bovendien is de groep inwoners die door de coronacrisis in financiële problemen (gaat) komen, een anderen dan de gebruikelijke cliënten van de schuldhulpverlening. Daarom wordt ingezet op actieve curatieve schuldhulp.

Cultuur, sport en bibliotheken

Door de coronacrisis zijn vele voorstellingen en evenementen afgelast. Artiesten en toneelgezelschappen zijn in het ongewisse over hun toekomst. De verwachting is dat in september 2020, bij de start van het nieuwe theaterseizoen, duidelijk wordt wat de effecten van de coronacrisis op deze sector zijn. De gemeente treedt, vooruitlopend daarop, in gesprek met organisaties in de kunst- en cultuursector om te zien wat er nodig is en wat er kan. De uitkomsten van deze gesprekken worden in het derde kwartaal verwacht. Om te laten zien wat er binnen coronabeperkingen wel mogelijk is, wordt in september 2020 in samenwerking met het Cultuuranker en de winkeliers een beeldende kunstroute georganiseerd. Zo kunnen zij zich presenteren aan een breed publiek.

Sport en bibliotheken bieden afleiding die in deze tijden extra welkom is. Medewerkers en vrijwilligers van sportclubs en de bibliotheek zetten zich daarom in om hun diensten veilig aan te bieden. Aan deze organisaties is gevraagd om hun plannen kenbaar te maken voor het hervatten van hun activiteiten, met in achtneming van de coronamaatregelen. De impact op dienstverlening en voortbestaan op de middellange en lange termijn is nog niet in te schatten.

Communicatie

Gesprekken met inwoners in het kader van inwonerparticipatie vonden voorheen fysiek plaats. Deze bijeenkomsten zijn in eerste instantie uitgesteld. Dit brengt het risico met zich mee dat projecten vertraging oplopen. Inmiddels vinden de eerste participatiesessies ook digitaal plaats, net zoals presentaties voor de gemeenteraad, bijvoorbeeld voor de Warenar. De gemeente blijft zich extra inzetten om inwoners te bereiken die door hun leeftijd verhoogd risico lopen en voor wie de drempel om digitaal aan participatiebijeenkomsten deel te nemen groter kan zijn.

Inwoners met vragen over corona en maatregelen weten de gemeente goed te vinden via het klantcontactcentrum en social media. De interne multidisciplinaire anderhalvemeterwerkgroep zal in de toekomst gehandhaafd blijven. Zo wordt ervoor gezorgd dat de gemeente snel zekerheid kan geven aan inwoners met vragen en verzoeken.

Het college zet extra in op het tonen van betrokkenheid met bijvoorbeeld korte bezoeken, deelname aan digitale vergaderingen en opnemen van filmpjes. Zo zijn er taarten afgegeven bij scholen, vinden er "anderhalvemetergesprekken" plaats met de burgemeester en is er een bezoek gebracht aan SMOW. Het college blijft hier onverminderd mee doorgaan.

Dienstverlening

Door de beschermende maatregelen bij de publieksbalies, worden op dit moment weer alle producten en diensten aangeboden. De genomen maatregelen maken het tevens mogelijk om alle diensten en producten aan te blijven bieden als de lockdown strenger wordt. De inwoners zijn bezig een inhaalslag te maken in het ophalen van bijvoorbeeld reisdocumenten. Een aantal inwoners heeft hun huwelijk geannuleerd of verplaatst naar een later moment. Wanneer de beperkingen minder streng worden is de verwachting dat ook hier een inhaalslag plaats vindt.

In zijn algemeenheid is de dienstverlening van de gemeente, de voorbereiding van stukken voor college en raad en de besluitvorming gewoon doorgegaan. Het thuiswerken heeft niet geleid tot stagnatie. Dit succes leidt tot nieuwe inzichten over het aantal benodigde vierkante meter kantooroppervlak voor het ambtelijk apparaat en biedt nieuwe perspectieven voor keuzes omtrent het gemeentekantoor en De Paauw.

Bouwen en Wonen

Projectvoorbereidingen zijn gewoon doorgestaan. Ten behoeve van de geplande woningbouw aan de Stompwijkstraat is er zelfs nog een intentieovereenkomst afgesloten met Woningbouwvereniging Willibrordus. Bij vergunningverlening heeft geen terugval in dienstverlening plaats gevonden. Hetzelfde geldt voor de handhaving. De bouwinspecteurs hebben hun werk voortgezet maar wel met gepaste maatregelen.

De Woningmarkt is ook in Corona tijd volop doorgestaan. Makelaars hebben de werkwijze voor bezichtigingen aangepast. Alleen bij langdurig achterwege blijven van economisch herstel kan het zijn dat de woningmarkt stagneert. Enige leegstand is op korte termijn mogelijk doordat expats teruggaan naar hun thuisland. De verwachting is dat dit tijdelijk zal zijn.

Veiligheid

De grote veranderingen in taken en werkzaamheden op het gebied van veiligheid zullen ook in de toekomst nodig blijven. Zolang er noodverordeningen van kracht zijn, zullen de gevolgen daarvan in kaart gebracht moeten worden en vertaald naar dagelijkse werkzaamheden en dossiers. Bij totstandkoming van nieuwe noodverordeningen zullen steeds de handhaafbaarheid voor Wassenaar en de juridische gevolgen teruggekoppeld moeten worden in regionale overleggen.

De noodzaak voor politie, gemeentelijke BOA's, bos- en duinwachters om zeer intensief samen te werken blijft onverminderd bestaan. De extra taken zoals het opleveren van sfeerbeelden en met inwoners het gesprek aangaan over naleving blijven belangrijk om de veiligheid van inwoners te waarborgen. De extra taken voor het gemeentelijke veiligheidsteam, zoals het gevraagd en ongevraagd controleren van bedrijven op naleving van de noodverordening en de interne advies- en vraagbaakfunctie, zullen voortgezet worden. Om de toestroom naar het strand op warme dagen te reguleren worden strandcoaches ingezet. Hierbij is gekozen voor professionals uit de evenementenbranche omdat het accent is verschoven van handhaving naar crowdmanagement; veiligheid en goed gastheerschap gaan hand in hand.

Er is een kans dat de motivatie van inwoners om zich aan coronamaatregelen te houden (verder) afneemt. Dit, in combinatie met het begin van de zomer(vakantie), zal de druk op het veiligheidsapparaat in heel Nederland vergroten. Door minder gevoelde noodzaak voor de

maatregelen kunnen handhavers en politie minder rekenen op begrip, zeker als de lockdown verscherpt wordt. Het gebruik van de openbare ruimte, het water en recreatiegebieden, met name parken en het strand, zal toenemen. Dit vergroot het risico op onderlinge irritaties en overbelasting van de gebieden, mogelijk daardoor het aantal geweldsincidenten. Dit zorgt ervoor dat de sfeerbeelden die de BOA's opleveren nog belangrijker worden en dat de nadruk zal verschuiven van preventie naar repressie.

Zorg en Welzijn

Samen met organisaties zoals de vrijwilligerscentrale, SMOW, SWZ, corporaties en scholen is grote inzet geleverd om contact te houden met kwetsbare inwoners en mantelzorgers. Alle dagbesteding en groepsactiviteiten waren gestaakt tot 1 juni en worden nu in aangepaste vorm opgestart. Aanbieders blijven zoeken naar mogelijkheden om op andere manieren zorg te bieden en kwetsbare mensen in beeld te houden en te krijgen. Dit gebeurt bijvoorbeeld digitaal of met individuele buitenactiviteiten. Op dit moment zoeken de zorgaanbieders alternatieve ruimten om alle deelnemers verantwoord op te kunnen vangen in kleinere groepen. Ten slotte rijdt de regiotaxi met in achtneming van de anderhalvemetermaatregel.

Voor de overige Wmo-voorzieningen zijn de gevolgen een stuk minder groot. Er was een tijdelijke stilstand bij het aanvragen van Wmo hulpverlening. De huishoudelijke ondersteuning is nagenoeg weer volledig opgestart en nieuwe aanvragen komen weer binnen. De dienstverlening voor materiele Wmo-voorzieningen, zoals rolstoelen is de afgelopen tijd gecontinueerd.

Jeugdhulp en onderwijs

Er zijn signalen dat (acute) veiligheidssituaties rondom jeugdigen toenemen, maar de zorgcontinuïteit is volledig gewaarborgd. Noodopvang bij (voor)schoolse opvang is goed verlopen waarbij aandacht was voor de kwetsbare jeugdigen. De gemeente blijft met de Schooladviesdienst (SAD) en scholen de jeugdigen monitoren. Ondertussen is het onderwijs weer grotendeels op gang gekomen. Dit geldt voor zowel het primair-, voortgezet- als speciaal onderwijs en het leerlingenvervoer. Voor een zeer kleine groep heeft het niet direct of deels ontvangen van fysiek onderwijs gevolgen voor de leerlingen en is er mogelijk sprake van achterstand. Ouders konden vaak niet hetzelfde onderwijs geven als docenten, kwalitatief en kwantitatief. In andere gevallen misten

studenten hun stage of leerplek waardoor de voortgang van de opleiding in gevaar komt. Als de maatregelen langer duren kan dit een effect hebben op voortijdig schoolverlaten.

De impact van de anderhalvemetersamenleving op de zorgsector is nog ongewis, maar duidelijk is wel dat het nodige van alle betrokkenen, zowel jeugdigen, jeugdhulpaanbieders als gemeenten gevraagd blijft worden. De effecten worden gemonitord en er is intensief overleg met de jeugdhulpaanbieders over de langere termijn gevolgen voor de jeugdhulp binnen de H10.

